

Kieli- ystävällinen Göteborg?

**Suomenkielisten ikäihmisten
näkemyksiä ikäystävällisestä kaupungista**

Maarit Jaakkola

Ruotsinkielinen nimike: Språkvänliga Göteborg? Finsktalande äldres uppfattningar om en åldersvänlig stad

Göteborgin kaupungin vanhusasiamiehen toimeksianto

© Maarit Jaakkola

Göteborg, elokuu 2025

Kansikuva: Jonas Jacobsson, Unsplash

Muut kuvat: Maarit Jaakkola

Taitto: Maarit Jaakkola

Voit viitata raporttiin seuraavasti:

Jaakkola, M. (2025). *Kieliystävällinen Göteborg? Suomenkielisten eläkeikäisten näkemyksiä ikäystävällisestä kaupungista*. Vanhusasiamiehen toimeksiantoraportti. Kaupunginjohtotoimisto, Göteborgin kaupunki.

Sisällys

Tiivistelmä	4
Sammanfattning.....	5
1. Tausta	7
1.1 Ruotsinsuomalaiset ikäihmiset Göteborgissa.....	7
1.2 Göteborgin ikäystävällisen kaupungin ohjelma	10
1.3 Menetelmä.....	12
1.3.1 Verkkokysely	12
1.3.2 Fokusryhmähaastattelut.....	14
1.3.3 Asiantuntijahaastattelut	14
2. Ikäystävällisyys vähemmistökielen ja -kulttuurin näkökulmasta	16
2.1 Ikäystävällisen kaupungin tärkeimmät osa-alueet.....	16
2.2 Osa-alueet kielikysymyksinä.....	17
2.2.1 Informaatio ja viestintä: puhukaa meille suomea!.....	18
2.2.2 Yhteiskunnan tuki ja palvelut: piilotetut palvelupolut	19
2.2.3 Sosiaalinen osallisuus ja inklusio: tahatonta yksinäisyyttä vastaan	20
2.2.4 Asunnot: miltä tuntuu asua hoitokodissa?	22
2.2.5 Liikkuvuus: rollaattorilla metsään	23
2.2.6 Kaupunkiympäristö: kylttejä ja opasteita suomeksi.....	23
2.3 Itseidentifikaatio menetelmällisenä haasteena	24
3. Kohti kieliystävällistä kaupunkia – suosituksia	26
3.1 Kielisystävällisyyden edisteet ja esteet.....	27
3.2 Kehittämisen kohteita eri osa-alueilla.....	27
4. Lopuksi	29
Lähdekirjallisuus	30
Liitteet	31

Tiivistelmä

Tässä raportissa tarkastellaan suomenkielisten ikäihmisten näkemyksiä Göteborgin kaupungin ikäystävällisyydestä. Göteborgin kaupungissa on runsaat 3500 suomenkielistä yli 60-vuotiasta.

Ikäystävällinen kaupunki on iäkkäille suomenkielisille göteborgilaisille ennen kaikkea kieliystävällinen kaupunki. Suomenkielisille ikäihmisille on tärkeää saada palveluita suomeksi kansallisen vähemmistölainsäädännön mukaisesti. Tärkeimpiä ikäystävällisyyden elementtejä eläkeikäisille suomenkielisille ovat kohdennettu informaatio ja viestintä, yhteiskunnan tuki ja palvelut suomen kielellä sekä sosiaalinen osallisuus ja inklusio, jossa suomenkielisyyttä arvostetaan ja tuetaan. Näitä ikäystävällisyyden osa-alueita ei ole asetettu etusijalle Göteborgin kaupungin ikäystävällisen kaupungin suunnitelmassa, jossa korostuvat liikkuvuus ja asunnot, mikä tarkoittaa sitä, että kansalliselle vähemmistölle suuntautuvaa toimintaa on tarkasteltava eri näkökulmasta kuin ikääntyvää enemmistökielistä väestöä.

Keskeisenä menetelmällisenä haasteena ikäystävällisyyden strategiatyössä on ruotsinsuomalaisten tunnistamisen vaikeus. Hallintoaluekunnan tulee tuottaa palveluita ruotsinsuomalaisten kansalliselle vähemmistölle, mutta vähemmistö ei aina tunnista itseään ruotsinsuomalaisiksi tai kykene muodostamaan ryhmätason näkemyksiä. Hallinnoissa taas ei aina ymmärretä suomenkielisten lainsäädännön takaamaa erityisasemaa. Suomenkieliseen viestintään tarvitaan myös ruotsinsuomalaisen kulttuurin ymmärtämystä eikä pelkkiä käännöspalveluita.

Kieliystävällisyys edellyttää kaupungin henkilökunnan laaja-alaista kouluttamista kansallisen vähemmistökielen, hallintoaluekunnan ja vähemmistökulttuurien kysymyksistä. Kyse ei ole ainoastaan kansallisen vähemmistön huomioimisesta, vaan aktiivisesta tuesta ja kielen käyttömahdollisuuksien luomisesta. Ensinnäkin kunnan tulee lisätä tietoisuutta kansallisista vähemmistöistä ja heidän kieli- ja kulttuurioikeuksistaan kaikilla hallinnonaloilla. Toiseksi tarvitaan suomenkielisiä työntekijöitä, jotka voivat edistää suomen kielen käyttöä kunnan toiminnoissa. Kielen käyttömahdollisuuksia luodaan lopulta pienin ratkaisuin.

Raportti on saatavilla myös ruotsiksi.

Sammanfattning

Den här rapporten granskar finskspråkiga äldres syn på Göteborg som en åldersvänlig stad. I Göteborgs Stad finns det drygt 3500 finskspråkiga personer över 60 år.

En åldersvänlig stad är för äldre finskspråkiga göteborgare framför allt en språkvänlig stad. För finskspråkiga äldre är det viktigt att få service på finska, i enlighet med lagen om nationella minoritetsspråk. De viktigaste elementen i en åldersvänlig stad för finskspråkiga i pensionsåldern är riktad information och kommunikation, samhällsstöd och tjänster på finska samt social delaktighet och inkludering där det finska språket uppskattas och stöds. Dessa aspekter av åldersvänlighet har inte prioriterats i Göteborgs Stads plan för en åldersvänlig stad, där fokus ligger på mobilitet och bostäder. Det innebär att verksamhet riktad till den nationella minoriteten måste betraktas ur ett annat perspektiv än det som gäller för den åldrande majoritetsbefolkningen.

En central metodologisk utmaning i det strategiska arbetet med en åldersvänlig stad är svårigheten att identifiera sverigefinnar. En förvaltningskommun är skyldig att erbjuda tjänster till den nationella minoriteten sverigefinnar, men minoriteten identifierar sig inte alltid som sverigefinsk eller har förmåga att formulera åsikter på gruppnivå. Inom förvaltningarna finns det å andra sidan inte alltid förståelse för den särskilda rättsliga ställning som finskspråkiga har. Kommunikation på finska kräver också kunskap om sverigefinsk kultur – inte enbart översättningstjänster.

Språkvänlighet förutsätter att stadens personal får bred utbildning i frågor som rör den nationella minoriteten sverigefinnar, förvaltningskommunens ansvar och minoritetskulturer. Det handlar inte enbart om att uppmärksamma den nationella minoriteten, utan om att aktivt stödja och skapa möjligheter till språkbruk. För det första behöver kommunen öka medvetenheten om de nationella minoriteternas språkliga och kulturella rättigheter inom stadens alla förvaltningar. För det andra behövs finskspråkig personal som kan praktiskt främja användningen av finska i kommunens verksamheter. Möjligheterna till språkbruk skapas i slutändan genom små, konkreta åtgärder.

Rapporten finns tillgänglig även på svenska.

1. Tausta

Tässä raportissa tarkastellaan suomenkielisten iäkkäiden asukkaiden näkemyksiä Göteborgin kaupungin ikäystävällisyydestä. Kysymme, miten suomea puhuvat kaupunkilaiset käsittävät Göteborgin asuinympäristönä ja vanhenemisen paikkana.

Göteborgin kaupunki liittyi maailman terveysjärjestön WHO:n (World Health Organization) ikäystävällisten kaupunkien verkostoon vuonna 2015 – ensimmäisenä kaupunkina Ruotsissa. Vuonna 2010 perustetun ”Age-friendly cities and communities” (AFCC) -verkoston tavoitteena on tarjota kaupungeille mahdollisuuksia strategiseen työhön ”ikäystävällisten” asuinpaikkojen luomiseksi. Tällä hetkellä verkostoon kuuluu 12 ruotsalaista kaupunkia, ja verkosto kattaa yli 1700 kaupunkia ympäri maailman. Göteborgin kaupungin ikäystävällisen Göteborgin toimintaohjelma 2021–2024 (Göteborgin kaupunki, 2021) linjaa, että kaupungin tulee tarjota osallistavia ja esteettömiä ympäristöjä, jotka edistävät terveyttä, osallisuutta ja turvallisuutta kaikille siten, että elämänlaatu säilyy koko elämän ajan. Ohjelmassa todetaan, että ikäihmisten aktiivinen osallisuus kehittämissä on tärkeä edellytys ohjelman onnistumisen kannalta. Kotisivulla kerrotaan ikäystävällisyyslinjauksista sekä ruotsiksi että suomeksi (Göteborgin kaupunki, 2025).

Ikäystävällinen Göteborg -ohjelma toteutti vuonna 2024 kyselyn, johon saatiin 817 vastausta (Göteborgin kaupunki, 2024b). Raportissa todettiin, että kansalliset vähemmistöt ja asunnottomat ovat vaikeasti tavoitettavia ryhmiä. Raportissa nostettiin erityisesti esiin ikääntyvät romanit, joiden luku- ja kirjoitustaidon puute teki mahdottomaksi kyselyyn vastaamisen. On arveltavissa, että myös ruotsinsuomalaiset saattoivat pidättäytyä vastaamasta kyselyyn tai eivät kokeneet sitä omakseen ruotsin kielen takia. Lisäksi kyselystä eivät nousseet esiin nimenomaan kansallisille vähemmistöille ominaiset haasteet ja tarpeet. Tämän vuoksi Göteborgin kaupungin vanhusasiamies antoi tämän raportin kirjoittajalle toimeksiannon analysoida erikseen suomenkielisiä vastauksia. Kirjoittaja on Göteborgin yliopiston dosentti ja Göteborgin kaupungin ruotsinsuomalaisen neuvoston toinen varapuheenjohtaja.

1.1 Ruotsinsuomalaiset ikäihmiset Göteborgissa

Ruotsinsuomalaisten määrää arvioidaan usein sen mukaan, miten moni Ruotsin väestörekisteriin kuuluvista kansalaisista on syntynyt Suomessa tai on Suomessa syntyneiden jälkeläisiä. Suomessa syntyneistä puhutaan tällöin ensimmäisen sukupolven suomalaisina (*första generationens finländare*); ne, joilla on Suomessa syntynyt vanhempi, kutsutaan toisen sukupolven suomalaisiksi, ja heidän lapsiaan kolmannen sukupolven suomalaisiksi. Tämä on ainoastaan karkea tapa arvioida ruotsinsuomalaisten määrää. Tarkkaa ruotsinsuomalaisten ikäihmisten määrää ei voida laskea, koska Ruotsi ei rekisteröi kansalaistensa ja maassa asuvien äidinkieltä. Suomessa syntyneiden tai heidän jälkeläistensä äidinkieli saattaa olla

myös ruotsi, tai he ovat esimerkiksi kaksikielisiä suomenruotsalaisia. Ei ole tietoa, miten moni tästä ryhmästä identifioituu ruotsinsuomalaiseksi ja on siten oikeutettu kansalliselle vähemmistölle kuuluviin oikeuksiin.

Ruotsin tilastoviranomaisen SCB:n (2025) mukaan Göteborgissa asui vuonna 2024 kaikkiaan 30 389 suomalaistaustaista, mikä oli noin 5 prosenttia koko kaupungin asukkaista. Suomitaustaisten asukkaiden kokonaismäärä on pysynyt kutakuinkin samana viimeisen vuosikymmenen ajan, tai oikeastaan jopa hieman kasvanut vuoteen 2010 verrattuna, jolloin suomalaistaustaisia oli 29 056 henkeä. Taulukkoon 1 on koottu suomalaistaustaisten määriä vuonna 2024 ja 2010. Siinä missä ensimmäisen ja toisen sukupolven suomalaisten määrä on laskenut, kasvua on tapahtunut kolmannessa sukupolvessa.¹ Kolmas sukupolvi ei kuitenkaan ole välttämättä oppinut suomea, ainakaan äidinkielenään, ja saattanut tätä kautta kadottaa yhteytensä ruotsinsuomalaisuuteen. Samalla erityisesti yli 60-vuotiaiden toisen sukupolven suomalaistaustaisten määrä on kasvanut. Kokonaisuudessaan ruotsinsuomalainen väestö siis ainakin tällä tavalla katsottuna vanhenee.

Sukupolvi	Lkm 2024	Yli 60-v.	Lkm 2010	Yli 60-v.
Ensimmäinen	4953	3524	7299	3926
Toinen	10 721	2074	11 442	345
Kolmas	14 715	84	10 315	0
Yhteensä	30 389	5682	29 056	4271

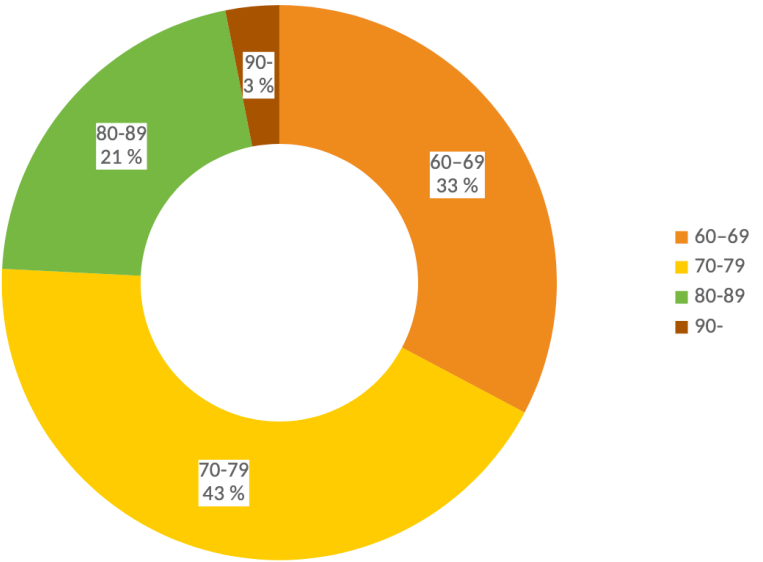
Taulukko 1. Suomalaistaustaisten asukkaiden määrät Göteborgissa 2024 ja 2010. Lähde: SCB 2025.

Suomessa syntyneitä yli 60-vuotiaita göteborgilaisia on tilastojen mukaan runsaat 3500, ja tämä ikäryhmä muodostaa enemmistön (71 %) kaikista Suomessa syntyneistä göteborgilaisista. Kuviossa 1 on kuvattu yli 60-vuotiaiden jakautuminen ikäryhmiin. Kuviosta näkyy, että ikäihmisten suurimman ikäluokan muodostavat 70–79-vuotiaat, ja 24 prosenttia on yli 80-vuotiaita. Suurin osa näistä Suomessa syntyneistä ikäihmisistä muutti Ruotsiin siirtotyöläisinä 1960- ja 1970-luvuilla. He työskentelivät pitkälti teollisuuden palveluksessa ja siirtyivät eläkkeelle esimerkiksi Volvon tai SKF:n palveluksesta. Suurin osa yli 60-vuotiaista asuu Hisingenissä (36 %) ja Koillis-Göteborgissa, esimerkiksi Angeredissa ja Bergsjönissä (29 %).

Useiden siirtotyöläisten äidinkieli on suomi, ja osa heistä onkin pelkästään Suomen kansalaisia, kun taas joillakuilla saattaa olla kaksoiskansalaisuus, jonka Suomen valtio hyväksyi vuonna 2003. Osa on oppinut myös ruotsin kielen, mutta monille heistä oli tyypillistä pysytellä suomenkielisissä yhteisöissä, jolloin ruotsin kielen oppiminen ja osaaminen jäivät taka-alalle. Ikäihmisten lapset saattavat osata suomea, etenkin puhuttua kieltä, mutta lastenlapset kenties enää eivät. On myös tyypillistä, että vaikka henkilö osaisi suomea, hänen suullinen kielitaitonsa on vahvempi kuin luku- ja kirjoitus-

¹ Lukumäärät eri ikäryhmissä ovat epätarkkoja, sillä julkisissa tilastoissa alle kymmenen henkilön ryhmiä ei ilmoiteta anonymiteetin säilyttämiseksi.

taito, eivätkä monet ole koskaan käyneet koulua tai opiskelleet suomeksi. Forum för levande historian (2024) mukaan suomenkielisten saama tuki on myös ollut vähäistä. Kaikkiaan voi sanoa, että iäkkäiden Suomi-taustaisten kuntalaisten kieliympäristö on moninainen, mutta kaikille on tärkeää kuulla ja vaalia suomen kieltä sekä kielen mukana kulkevaa kulttuuria.

Kuvio 1. Yli 60-vuotiaiden Suomessa syntyneiden Göteborgin asukkaiden jakautuminen ikäryhmiin. Lähde: SCB 2025..

Suomenkieliset ikäihmiset voivat halutessaan laskea itsensä osaksi tunnustettua historiallista vähemmistöä, ruotsinsuomalaisia. Ruotsinsuomalaiset ovat Ruotsin yksi viidestä kansallisesta vähemmistöstä romanien, juutalaisten, tornionlaaksolaisten ja saamelaisten ohella. Lisäksi Ruotsissa on muitakin suomensukuisia tai Suomesta tulleeteseen muuttoliikkeeseen liittyviä etnisiä kielivähemmistöjä, kuten lantalaiset, kveenit, inkerinmaalaiset, suomenruotsalaiset, Suomen romanit ja metsäsuomalaisten jälkeläiset, mutta heillä ei ole Ruotsissa kansallisen vähemmistön tunnustettua asemaa. Näistä osa saattaa kuitenkin katsoa kuuluvansa osaksi ruotsinsuomalaisten kansallista vähemmistöä suomenkielisyytensä, sukulaiskytöksensä tai kulttuurisen sitoutumisensa vuoksi.

Göteborgin kaupunki on kuulunut vuodesta 2011 lähtien suomen kielen hallintoalueeseen, johon on liittynyt 65 muuta kuntaa ympäri Ruotsia. Ruotsinsuomalaisten kansallisella vähemmistöllä on hallintoaluekunnassa erityisiä oikeuksia. Hallintoaluekunnan asema tarkoittaa, että kunnan tulee tarjota suomenkielisille vahvistetut oikeudet, eli vanhustenhoitoa, varhaiskasvatusta ja kouluopetusta oleellisilta osiltaan suomeksi sekä mahdollisuus viestiä viranomaiskontakteissa suomeksi. Kunta on velvollinen tiedottamaan kansalliseen vähemmistöön kuuluvia kuntalaisia heidän oikeuksistaan.

Se, onko henkilö ruotsinsuomalainen vai ei, perustuu omaehtoiseen samastumiseen, itseidentifikaatioperiaatteeseen. Tässä raportissa suo-

menkielisten eläkeikäisten kohderyhmään viitataan ruotsinsuomalaisina ikäihmisinä, senioreina tai vanhuksina, vaikka emme tosiasiasa tiedä, identifioiduivatko kaikki suomenkieliset ryhmätasolla nimenomaan ruotsinsuomalaisiksi. Toisaalta ruotsinsuomalaisuus on avoin kategoria: osallistuakseen suomenkieliselle kansalliselle vähemmistölle järjestettyyn toimintaan ei myöskään tarvitse osoittaa olevansa ruotsinsuomalainen, vaan toimintaan ovat tervetulleita kaikki halukkaat ja suomea ymmärtävät itseidentifioitumiseen katsomatta. Koska vastaajat olivat mukana kunnan ruotsinsuomalaiselle kansalliselle vähemmistölle suunnatun toiminnassa ja kiinnostuneet vastaamaan kyselyyn, voidaan olettaa, että he kuuluvat siihen kohderyhmään, jota kunnan kansallisiin vähemmistöihin ja erityisesti ruotsinsuomalaisiin kohdistamat toimet koskevat.

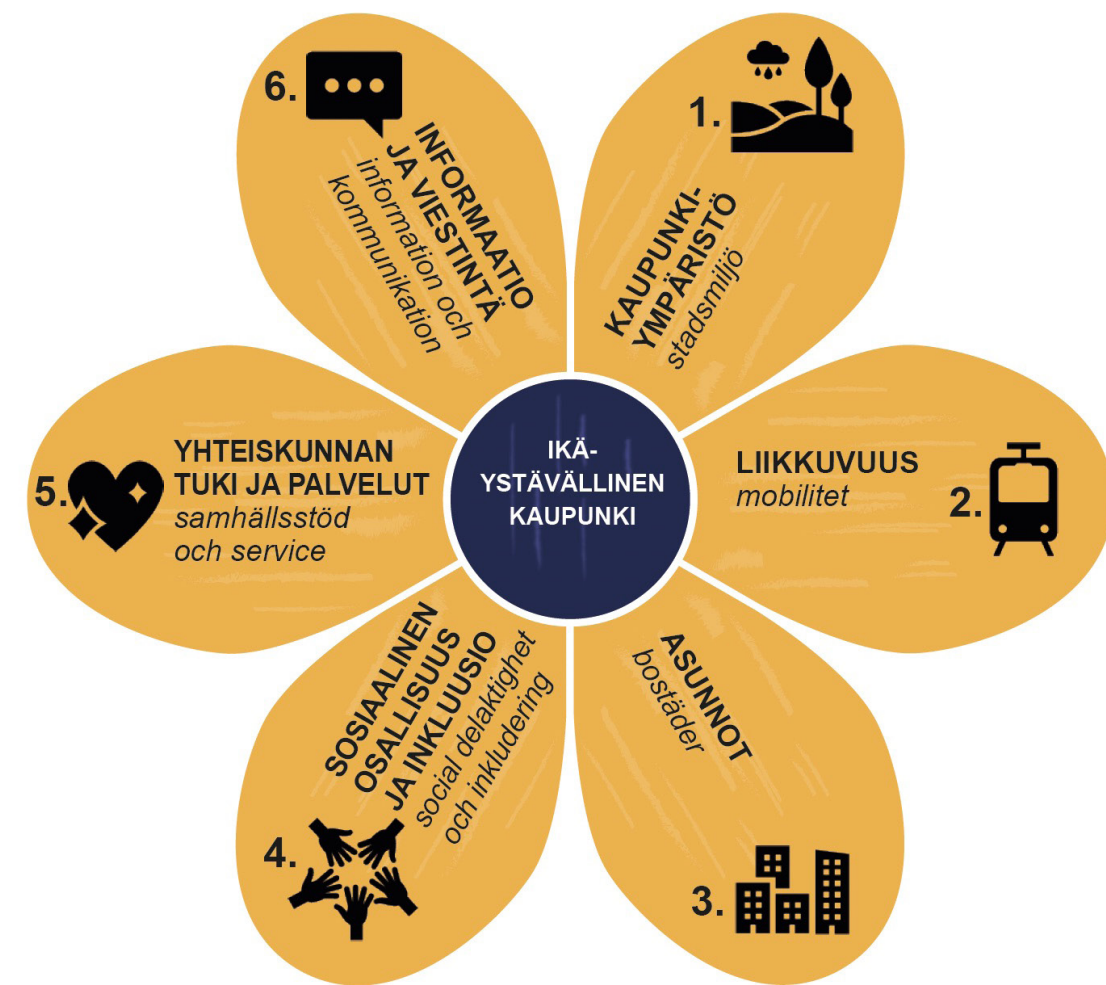
Ikäystävällisen kaupungin strategiassa painotetaan ikäryhmän moninaisia tarpeita. Kansallisen vähemmistön kohdalla kyse ei kuitenkaan ole pelkästään tarpeista tai toiveista, vaan kieli- ja kulttuurioikeuksista, jotka kunnan on lain mukaan taattava. Tähän kytkeytyy kielihallinnon erityinen haaste: oikeuksia pitäisi toteuttaa, muttei aina tiedetä, missä oikeuksien haltijat ovat, eivätkä he välttämättä ilmaise olevansa niitä, joille oikeudet kuuluvat. Haaste syntyy usein näin ollen siitä, ettei tiedetä, identifioiduiko ikäihminen kansalliseen vähemmistöön ja onko kielioikeuksien toteuttaminen tietyssä tilanteessa ajankohtaista. Palaan tähän asiaan tuonnempana, luvussa 2.3 Itseidentifikaatio menetelmällisenä haasteena.

Myös Suomessa, joka muodostaa ruotsinsuomalaisille tärkeän viitekehysten, ikäystävällisen kaupungin konsepti on herättänyt valtakunnallista kiinnostusta. Valtakunnallinen eläkeläisjärjestö Eläkeläiset ry on pyrkinyt aktiivisesti kannustamaan kuntia ja hyvinvointialueita rakentamaan yhteiskuntaa ikäystävälliseksi ja liittymään WHO:n ikäystävällisten kaupunkien verkostoon. Toukokuussa 2025 järjestön valtuusto julkaisi kannanoton (Eläkeläiset, 2025), jossa todettiin, että eläkeläiset ovat vakaita veronmaksajia, aktiivisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja ikäystävällisyys voi olla kunnan menestystekijä. Suomesta WHO:n kaupunkiverkostoon ovat liittyneet Kalajoki, Kerava, Lahti, Turku, Vaasa, Vantaa ja Tampere. Tampere oli WHO:n verkostoon vuonna 2012 liittyessään Pohjoismaiden ensimmäinen ikäystävällinen kaupunki.

1.2 Göteborgin ikäystävällisen kaupungin ohjelma

Maailman terveysjärjestö WHO (2023) on määritellyt ikäystävälliselle kaupungille kahdeksan painopistealuetta: asuminen (*housing*), sosiaalinen osallistuminen (*social participation*), kunnioitus ja sosiaalinen inklusio (*respect and social inclusion*), kansalaisosallistuminen ja työllisyys (*civic participation and employment*), viestintä ja informaatio (*communication and information*), yhteisöllinen tuki ja terveyspalvelut (*community support and health services*), ulkotilat ja rakennukset (*outdoor spaces and buildings*) sekä liikennejärjestelyt (*transportation*). Nämä alueet kuvaavat kaupunkia fyysisenä, psykososiaalisena, kulttuurisena ja demokraattisena ympäristönä, jossa elämänlaadun ja osallisuuden näkökulmat ovat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa.

WHO:n painopistealueista Göteborgin kaupunki on valinnut strategiaansa mukaillusti kuusi: ulkotilat ja rakennukset, liikennejärjestelyt, asuminen, osallisuus ja inklusio, yhteisöllinen tuki ja terveyspalvelut, viestintä ja informaatio. Ne on käännetty suomeksi (ja ruotsiksi) seuraavasti, kuten kuviossa 2: kaupunkiympäristö (*stadsmiljö*), liikkuvuus (*mobilitet*), asunnot (*bostäder*), sosiaalinen osallisuus ja inklusio (*social delaktighet och inkludering*), yhteiskunnan tuki ja palvelut (*samhällsstöd och service*) sekä informaatio ja viestintä (*information och kommunikation*). Lisäksi Göteborgin kaupunki (2021, 7) on linjannut suunnitelmassaan 2021–2024, jonka voimaoloaika on pidennetty vuodelle 2025, että se keskittyy painopistealueista erityisesti kolmeen: liikkuvuus, asunnot sekä sosiaalinen osallisuus ja inklusio.

Kuvio 2. Göteborgin kaupungin Ikäystävällisen kaupunki -ohjelman (2016–2024) kuusi painopistealuetta.

Osa-alueille on asetettu seuraavat tavoitteet, jotka on kirjattu Göteborgin kaupungin ikäystävällisen kaupungin strategiaan 2021–2024 (Göteborgin kaupunki, 2021):

1. Kaupunkiympäristö: Göteborgin kaupunki suunnittelee ja muotoilee ikäystävällisiä kaupunkiympäristöjä, jotka tukevat mahdollisuutta vanheta omassa lähiympäristössä, käymällä vuoropuhelua ikäih-

- misten kanssa ja ottamalla huomioon ryhmän moninaiset tarpeet.
2. *Liikkuvuus*: Göteborgin kaupunki kehittää ja ylläpitää hyviä kaupunkiympäristöjä, kestäväää infrastruktuuria ja liikkumispalveluita yleisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti, mikä mahdollistaa sen, että ihmiset voivat säilyttää liikkuvuutensa, itsenäisyytensä ja osallisuutensa kaupungissa.
 3. *Asunnot*: Göteborgin ikäihmisillä on pääsy esteettömiin, turvallisiin ja taloudellisesti kohtuuhintaisiin asuntoihin ja asumisympäristöihin, jotka on mukautettu ikäihmisten moninaisiin tarpeisiin.
 4. *Sosiaalinen osallisuus ja inkluusio*: Göteborgin kaupunki tarjoaa sosiaalisesti avoimia ympäristöjä ja toimintoja, jotka edistävät osallisuutta, hyödyntävät ikäihmisten voimavaroja ja sitoutumista sekä kannustavat heitä lähtemään ulos ja olemaan osallisia sosiaalisissa verkostoissa.
 5. *Yhteiskunnan tuki ja palvelut*: Göteborgin kaupunki tarjoaa saavutettavia palveluita ja palvelusisältöjä, jotka ovat helppoja ymmärtää, käyttää ja löytää sekä fyysisesti että digitaalisesti.
 6. *Informaatio ja viestintä*: Göteborgin kaupunki tarjoaa saavutettavaa tietoa ja viestintää, joka on olennaista, helposti ymmärrettävää ja lisää mahdollisuuksia pysyä ajan tasalla, käyttää palveluita ja olla aktiivinen yhteiskunnassa läpi elämän.

Verkkokyselyssä yhdeksi painopistealueeksi oli lisätty myös ”terveyspalvelut, hoito ja hoiva” (*hälsotjänster, vård och omsorg*) (ks. Göteborgin kaupunki, 2024b, 17), joka WHO:n mallissa esiintyi yhdessä yhteisöllisen tuen kanssa (*community support and health services*). Göteborgin Ikäystävällinen kaupunki -strategiassa 2021–2024 terveyspalveluita ei kuitenkaan erikseen mainita, vaan niiden voi olettaa sisältyvän alueeseen ”yhteiskunnan tuki ja palvelut”.

1.3 Menetelmä

Raportin kirjoittaja sai toimeksiannon Göteborgin kaupungin vanhusasiain mieheltä keväällä 2025. Raportin tiedonhankinnan menetelminä käytettiin ruotsinsuomalaisille suunnattua yksinkertaista verkkokyselyä ja fokusryhmähaastatteluita. Verkkokyselyn oli toteuttanut kaupunki, kun taas fokusryhmähaastattelut toteutti raportin kirjoittaja.

1.3.1 Verkkokysely

Suomenkielinen kysely oli vastattavana verkossa 5.8.–30.9.2024, samanaikaisesti ruotsinkielisen kyselyn kanssa. Kyselystä tiedotettiin sähköpostitse, uutiskirjeessä, Facebookissa sekä Göteborgin kaupungin Vanhus, hoito- ja hoivahallinnon tapahtumissa. Vastauksia saatiin kokoon yhteensä 27 kappaletta. Tämän raportin kirjoittaja ei osallistunut kyselyn suunnitteluun, toteutukseen eikä levittämiseen.

Suomenkielisessä kyselyssä käytettiin samoja kysymyksiä kuin enemmistöyhteiskunnan ikäihmisille suunnatussa ruotsinkielisessä kyselyssä. Ikäystävälli-

nen kaupunki -ohjelma toteutti nimittäin vuonna 2024 myös ruotsinkielisen kyselyn, jonka oli määrä toimia perustana Ikäystävällinen Göteborg -ohjelman työlle. Kyselyyn vastasi 817 senioria (Göteborgin kaupunki, 2024b), joista osa saattaa olla ruotsinsuomalaisia, mutta vastauksia ei voida eritellä vastaajan taustan mukaan.

Verkkolomake koostui seitsemästä kysymyksestä, joista neljä kohdistui kysyjän taustaan (ikä, sukupuoli, asuinalue, tiedonsaantikanava). Asiakysymyksistä kaksi oli monivalintakysymyksiä, ja lomakkeessa oli kaksi kenttää, johon vastaaja sai kirjoittaa kommenttejaan vapaasti tekstikenttään. Kysymykset olivat samat kuin enemmistöyhteiskunnalle tuotetussa lomakkeessa. Suomenkielistä lomaketta testattiin etukäteen testiryhmällä. Lomake on liitteessä 1.

Suomenkielisistä vastaajista suurin osa (23, 85 %) oli naisia. Enemmistö vastaajista (82 %) oli eläkeikäisiä, yli 65-vuotiaita, kuten taulukosta 2 käy ilmi. Vastaajista 13 (48 %) asui koillisissa kaupunginosissa (Angered, Egnasberg, Bergum, Eriksbo, Gunnilse, Gårdsten, Hammarkullen, Hjällbo, Linnarhult, Lövgärdet, Rannebergen, Bergsjön, Kortedala, Utby, Kviberg ja Gamlestaden), 8 (30 %) Hisingenissä, 4 (15 %) keskustassa (Majorna, Linné, Härlanda, keskusta) ja 2 (7 %) lounaisissa kaupunginosissa (Askim, Frölunda, Högsbo, läntinen Göteborg).

Ikä	Lkm	Osuus (%)
95–	1	4 %
85–94	3	11 %
75–84	10	37 %
65–74	8	30 %
55–64	3	11 %
Ei tietoa	2	7 %
	27	100 %

Taulukko 2. Suomenkielisen verkkokyselyn vastaajien ikäjakauma..

Verkkolomake oli vastaajilla avoinna keskimäärin 17 minuuttia. Vastaajista 14 oli saanut tiedon kyselystä suoran sosiaalisen kontaktin kautta, esimerkiksi osallistumalla kohtamispaikan tapahtumaan, 8 sosiaalisesta mediasta, 3 sähköpostitse tai uutiskirjeitse ja 1 mediasta (Ekaradio), ja 1 ei vastannut kysymykseen. Voidaan siis olettaa, että kysymyksiin vastaajat ovat aktiivisia jo ennestään ja tietoisia ruotsinsuomalaisille suunnatusta toiminnasta.

Suomenkielistä versiota kyselystä ei missään nimessä voi pitää edustavana, koska otanta oli pieni ja mahdollisesti vinoutunut. Ensinnäkin vastaajien rajallisen määrän perusteella ei voida vetää tilastollisesti pitäviä johtopäätöksiä. Toiseksi osallistujat olivat toiminnassa jo mukana olevia aktiivisia ikäihmisiä, jotka eivät välttämättä edusta ruotsinsuomalaisten eläkeikäisten koko kirjoa, ja, kuten sanottu, valtaosin naisia (85 %). Näin ollen miesten, toimintakyvyltään heikentyneiden, sosiaalisesti passiivisten ja toimintaan osallistumattomien ikäihmisten ääni ei kuulu kerätyissä vastauksissa.

1.3.2 Fokusryhmähaastattelut

Koska raportissa haluttiin saada esiin laadullista ulottuvuutta, pienimuotoisen kyselyn ohkeen toteutettiin viisi fokusryhmähaastattelua. Kuhunkin haastatteluryhmään pyrittiin saamaan viisi vapaaehtoista, mutta haastateltavia saatiin lopulta yhteensä 18 henkilöä, kuten taulukossa 3 on eritelty.

Haastattelut tehtiin touko- ja kesäkuussa 2025. Haastatteluista kaksi toteutettiin Göteborgin kaupungin terveyttä edistävien toimintojen järjestämän Suomenkielisen tunnin (*Finska timmen*) aikana Seniorikulma-nimisessä tapaamispaikassa Angeredissa. Yksi toteutettiin verkossa Zoomin välityksellä, yksi kaupungin suomenkielisessä hoito- ja hoivakodissa somaattisella osastolla ja yksi erään Suomi-seuran tiloissa. Haastateltaville tiedotettiin ennen haastattelun alkua, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja siitä voi poistua milloin tahansa, ja että vastaukset käsitellään nimettöminä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin analyysia varten. Niiden kesto oli keskimäärin 34 minuuttia. Kysymysrunko on liitteessä 2.

Fokusryhmä	Haastattelupaikka	Osallistujia	Joista naisia	Joista miehiä	Haastattelun kesto
#1	Seniorien kunnallinen tapaamispaikka	5	3	2	25 min
#2	Suomi-seuran tilat	5	0	5	29 min
#3	Vanhusten hoito- ja hoivakoti	2	1	1	38 min
#4	Seniorien kunnallinen tapaamispaikka	4	1	3	22 min
#5	Virtuaalinen	2	2	0	56 min
		18	7	11	34 min

Taulukko 3. Sammansättning av fokusgrupper och längden av intervjuerna.

Kirjoittaja teki haastatteluiden yhteydessä myös havaintoja paikoista ja tilanteista. Näitä muistiin merkittyjä havaintoja on hyödynnetty tulkinan apuna vastausten luotettavuuden varmistamiseksi aina kun mahdollista.

1.3.3 Asiantuntijahaastattelut

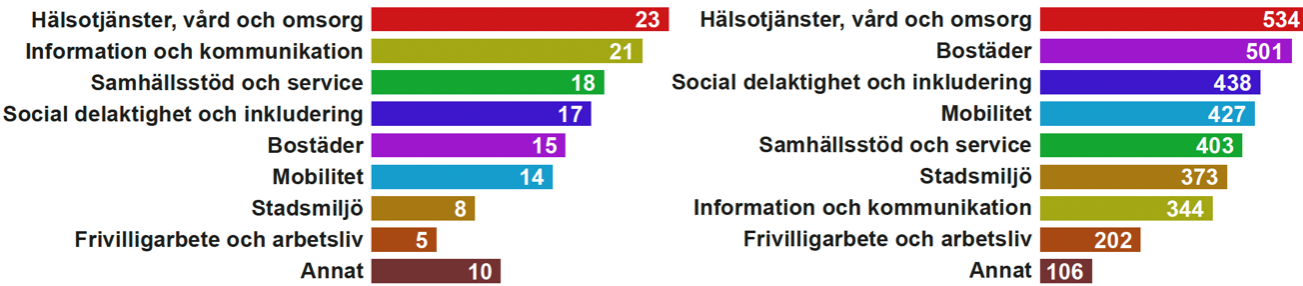
Täydentävinä ja taustoittavina tiedonhankintamenetelminä käytettiin muutamaa asiantuntijahaastattelua. Raportin kirjoittaja toteutti kolme asiantuntijahaastattelua suomen kielen hallintoalueen ja suomenkielisen toiminnan parissa työskentelevien työntekijöiden kanssa. Haastattelujen tarkoituksena oli saada tietoa suomenkielisyyden hallinnoimisen taustoista. Haastattelut kestivät 27, 45 ja 16 minuuttia, keskimäärin 29 minuuttia.

Vastauksia ei analysoida tässä raportissa yksityiskohtaisesti erikseen, vaan niitä hyödynnetään vastaajien lausuntoja taustoittavana ja selittävänä tietona.

2. Ikäystävällisyys vähemmistökielen ja -kulttuurin näkökulmasta

2.1 Ikäystävällisen kaupungin tärkeimmät osa-alueet

Vastaajia pyydettiin nettikyselyssä antamaan Göteborgin kaupungille arvosana sen ikäystävällisyydestä asteikolla 1–7. Arvosteluasteikossa numeron 1 kerrottiin tarkoittavan ”ei lainkaan ikäystävällistä” ja numeron 7 ”kokonaan ikäystävällistä”. Arvion yhteydessä vastaajaa pyydettiin perustelemaan valintaansa. Moni toi tosin avoimissa vastauksissa esiin, ettei oikeastaan tiedä, mitä ikäystävällisyys käytännössä tarkoittaa. Ikäystävällisen kaupungin ohjelma ja siihen liittyvä strategia eivät täten ole kovin hyvin ikäihmisten tiedossa, eikä kunnan tai organisaation ikäystävällisyys ole yleisesti tunnettu käsite.

a) Kysymys suomenkielisessä lomakkeessa: Mihin haluaisit Göteborgin panostavan tullakseen ikäystävälliseksi kaupungiksi?

b) Kysymys ruotsinkielisessä lomakkeessa: Vilket eller vilka områden tycker du är viktigast att satsa på för att Göteborg ska bli en mer åldersvänlig stad?

Kuvio 3. Prioriteringarna för en åldersvänlig stad bland finsktalande (a) och svensktalande (b) äldre.

Suomenkieliset vastaajat antoivat Göteborgin kaupungille keskimäärin arvosanan 4,3. Enemmistövastauksien keskimääräinen arvosana oli 4,0. Suppean vastausmäärän vuoksi luvuista ei voida vetää vertailevia johtopäätöksiä, mutta kumpikin viittaa siihen, että seniorit ovat jossain määrin tyytyväisiä kaupungin toimintaan.

Suomenkielisiltä ikäihmisiltä kysyttiin, mitkä WHO:n esiin nostamista osa-alueista olisivat tärkeitä Göteborgissa ja mihin kaupungin näin ollen tulisi keskittyä.² Vastaajilla oli mahdollisuus valita niin monta painopisteanuetta kuin halusivat vastauksena kysymykseen siitä, mikä on tärkeintä ikäystävällisen kaupungin eteen tehtävässä työssä. Kysymys kuului: mihin osa-alueeseen tai osa-alueisiin on mielestänne tärkeintä keskittyä, jotta Göteborgista tulisi ikäystävällisempi kaupunki? Kuviossa 3 on kuvattu vähemmistön (a) ja enemmistön (b) vastaukset.

² Kyselylomakkeessa oli mukana kaikki kahdeksan osa-alueita kaupungin linjaaman kuuden sijaan, ja lomakkeen monivalintakysymyksessä käytettiin osittain eri käsitteitä kuin Ikäystävällinen kaupunki -ohjelman strategiassa.

Enemmistön vastauksissa kolme tärkeintä asiaa olivat terveyspalvelut, asunnot sekä sosiaalinen osallisuus ja inklusio (Göteborgin kaupunki, 2024a, 18). Ruotsinsuomalaisilla tärkeimmiksi nousivat terveyspalvelut, tiedotus ja yhteiskunnan tuki. Terveys-, hoito- ja hoivapalvelut koetaan siten iäkkäiden ryhmässä tärkeiksi niin enemmistö- kuin vähemmistöyhteiskunnassa. Verrattuna enemmistöyhteiskunnan vastauksiin vähemmistön vastauksissa korostuvat sen sijaan suomenkielisyys ja kunnan aktiivinen rooli. Enemmistöyhteiskunnan seniorien keskuudessa kunnan tiedotus ja viestintä sijoittuivat vasta toiseksi viimeiselle sijalle, eli sitä ei koettu suhteessa tärkeäksi, kun taas ruotsinsuomalaisille viestintä oli vastauksissa selkeästi etusijalla. Kohtaan ”muu” peräti 10 vastaajaa (37 %) oli kirjoittanut mahdollisuudesta saada palveluita ja viestintää suomen kielellä tai painottanut kielioikeuksiaan eli mahdollisuutta saada käyttää omaa äidinkieltään kunnan toiminnoissa.

Ruotsinsuomalaiset kaipaavat kunnalta siis erityisesti aktiivista, säännöllistä, kattavaa ja laadukasta suomenkielistä viestintää sekä tukea oman äidinkielen käyttöön. Göteborgin kaupungin ikäystävällisen kaupungin suunnitelmassa etusijalle asetetut kolme aluetta – liikkuvuus, asunnot sekä sosiaalinen osallisuus ja inklusio – eivät näin ollen ole göteborgilaisten suomenkielisten ikäihmisten ensisijaisia tarpeita.

Voidaan siten todeta, että ”kieliystävällisyys” on ruotsinsuomalaisten kansalliselle vähemmistölle ikäystävällisen kaupungin tärkein piirre. Näin ollen on kysyttävä, miten se näyttäytyy ikäystävällisen kaupunkiohjelman eri painopisteanueilla. Koska kielen merkitys nousi keskeisesti esiin verkkokyselyssä ja sen avoimissa vastauksissa, fokusryhmähaastatteluissa keskityttiin ikäystävällisen kaupungin painopisteanueisiin nimenomaan kieli-kysymyksinä.

2.2 Osa-alueet kielikysymyksinä

Käymme seuraavaksi läpi kaupungin kuusi osa-alueita siinä tärkeysjärjestyksessä kuin ne kävivät ilmi verkkolomakkeessa: informaatio ja viestintä, yhteiskunnan tuki ja palvelut (mukaan lukien tärkeimmiksi nostetut terveyspalvelut), sosiaalinen osallisuus ja inklusio, asunnot, liikkuvuus sekä kaupunkiympäristö. Sitaattien yhteydessä L viittaa lomakkeeseen eli verkossa toteutettuun kyselyyn ja H haastatteluun eli fokusryhmähaastatteluihin.

Suomenkielisille eläkeikäisille tärkein kaikkia ikäystävällisen kaupungin osa-alueita yhdistävä kysymys on kysely- ja haastattelutulosten perus-

Här syns hjärtat i ansiktet på personalen.

teella suomenkielinen viestintä. Ikäihmisille on tärkeää kyetä käyttämään omaa äidinkieltään, jonka mukana kulkee heidän identiteettinsä ja osallisuutensa yhteiskunnassa. He odottavat ja toivovat palveluita suomeksi, koska heillä on kieleen lainmukainen oikeus. He toivovat myös, että suomen kieli näkyy ja kuuluu Göteborgin kaupunkiympäristössä, ja että kieltä ja sen mukana kulkevaa kulttuuria arvostetaan ja tuetaan. Kielen ja kulttuurin konkreettinen tuki ja symbolinen arvostus tuovat ikäihmisille mukanaan tunteen osallisuudesta ja lisäävät siten hyvinvointia.

2.2.1 Informaatio ja viestintä: puhukaa meille suomea!

Koottua suomenkielistä tiedotusta kaivataan

Vastaajat toivoivat kaupungilta säännöllistä suomenkielistä viestintää useita eri kanavia pitkin. Suomenkielisessä viestinnässä ei ole kyse pelkästään ymmärrettävyydestä, vaan suomenkielisyys tukee myös kansallisen vähemmistön identiteettiä. Kyse ei siten ainoastaan ole siitä, että kaupungin tulisi kääntää tekstejä ruotsista suomeksi, vaan tuottaa suomenkielisiä tekstejä kohdistetusti ikäihmisille juuri heitä kiinnostavista aiheista, heidän omasta näkökulmastaan.

”Kaupungissa tapahtuu paljon, mutta suomenkielisestä toiminnasta on vähän informaatiota ja liian lyhyellä varoitusajalla.” (L)

”Tärkeää olisi saada tietoa myös paperilla, ei vain internetin kautta.” (L)

Vastaajat toivat esiin, ettei suomenkielisiä kokoavia viestintäkanavia juuri ole. Göteborgin kaupungin suomenkielinen lehti *Minä olen ruotsinsuomalainen!*, joka ilmestyi sekä painettuna että digitaalisena versiona ja myös ruotsiksi (*Jag är sverigefinne!*), lopetettiin vuonna 2021. Tilalle lupailtiin

suomenkielistä viestintää kaupungin *Vårt Göteborg* -verkkolehdes-
sä, mutta kesään 2025 mennessä lehdessä ei ole julkaistu yhtäkään suomenkielistä tekstiä – siitä huolimatta, että lehteen on lähetetty juttuvinkkejä ja ehdotuksia ja aiheesta on käyty myös neuvonpitoa. Suomenkielinen viestintä kaupungin enemmistökanavissa näyttää törmäävän kaupungin viestintästrategiaan linjauksiin, joiden mukaan viestintä tapahtuu ruot-

siksi. Yksittäinen tiedottaja ei voi poiketa tästä strategisesta linjauksesta, vaikka haluaisi, joten asiasta tarvittaisiin erillinen ylätason päätös.

”Aikaisemmin oli *Göteborgs-Postenissa* suomenkieliset sivut. Nykyään ajatellaan, että jos suomeksi haluaa viestiä, voi muuttaa takaisin Suomeen. Minulla on kuitenkin lapset täällä, ja elämä myös.” (H)

Tiedon etsintä vaatii digitaaitoja

Tiedonhaussa haasteita aiheuttavat digitaaliset työkalut. Ikäihmiset eivät välttämättä osaa hakea tietoa esimerkiksi kaupungin kulttuurikalenterista suodattamalla erikseen esiin suomenkielisiä tapahtumia, mikä pitäisi tehdä kirjoittamalla hakukenttään sana ”finska”. Moni ikäihmisistä ei ole luonut tiliä sosiaalisen median alustoille, ja kaikki eivät ole myöskään paperisena tapahtuvan viestinnän piirissä. On siis haasteellista löytää yksittäinen kanava, jonka kautta kaikki ikäihmiset saisivat tiedot – viestinnän on oltava monikanavaista.

”Eikö kaikkia tapahtumia voisi saada puhelimeen jotenkin yksinkertaisesti ja samaan paikkaan?” (H)

”Tuttuni soittaa minulle ja kertoo, missä on suomenkielisiä tapahtumia.” (L)

2.2.2 Yhteiskunnan tuki ja palvelut: piilotetut palvelupolut

Suomenkielinen toiminta on supistunut voimakkaasti viime vuosikymmenen aikana niin Göteborgin alueella kuin valtakunnallisesti: suomenkieliset koululuokat ovat kadonneet, monet lupaavat vähemmistöhankeet on lakkautettu, suomenkielisiä jumalanpalveluksia ei enää järjestelmällisesti tuoteta eikä niistä tiedoteta Göteborgissa. Kehityksestä piirtyy kuva, jossa kaikki palvelut vähitellen lopetetaan ja kulttuuri kuihtuu. Tietynlainen alituneisuuden tai luovuttamisen henki heijastui myös vastaajien käsitykseen kaupungin toiminnasta. Kun yhteiskunnan tuki hupenee, kaupungin lainta-kaamasta tuesta tulee entistä tärkeämpää.

Palveluiden luo voi olla vaikea hakeutua, jos ei tiedä, mistä aloittaa

Vastaajat kokivat, että heidän oli tärkeää käyttää omaa äidinkieltään silloin, kun he olivat yhteydessä viranomaispalvelujen tarjoajiin. Suomenkielisyyttä ei kuitenkaan koettu helpoksi – palvelupolun pää oli vaikea löytää. Esimerkiksi tulkkipalveluihin liitettiin useita hankaluuksia: tulkin saaminen pitkitti palveluprosesseja, tulkkien taitotaso oli vastaajien mielestä vaihteleva, ja kaikki eivät halunneet jakaa henkilökohtaisia asioita vieraan kolmannen osapuolen kanssa. Aina ei myöskään ole helppoa ilmaista tarvettaan tai ymmärtää itsekään, milloin kielitukea oikeastaan tarvitsisi.

”En luota tulkkiin.” (L)

”Lääkärinä en ole koskaan päässyt [omalla asuinalueellani] näkemään.” (L)

”Tärkeää, että sairaalassa voi puhua omaa kieltään. Ei vieraalla kielellä pysty kuvailemaan kipujaan.” (L)

Terveyspalvelujen saatavuutta pidettiin erittäin tärkeänä vanhenevalle ikäryhmälle, mutta saatavuudessa havaittiin myös suuria – osittain kielestä täysin riippumattomia – ongelmia. Aina ei ollut vastaajien tiedossa, että suomenkielisiä palveluita voi saada soittamalla kaupungin palvelukeskukseen (*Kontaktcenter*) ja sanomalla puhelimeen ruotsiksi, että haluaa suomenkielistä palvelua (*”jag vill prata finska”*). Palvelukeskuksessa ei aina välttämättä aina ole myöskään suomenkielistä asiakaspalvelijaa tarjolla, joten myös siksi vastauksen tai palvelun saamisessa saattaa kestää.

2.2.3 Sosiaalinen osallisuus ja inklusio: tahatonta yksinäisyyttä vastaan

Suomenkieliset tapahtumat kannustavat lähtemään pois kotoa

Suomenkieliset tapahtumat ovat elintärkeitä eläkeikäisille, joilla ei ole ympärillä aktiivista työ- eikä välttämättä myöskään harrastusyhteisöä tai sukulaisia samalla paikkakunnalla. Moni kertoi, että yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyneisyys on hyvin yleistä ikätoverien keskuudessa. Eräs vastaaja mainitsi, että eräs hänen tuttunsa lähtee ulos asunnostaan vain suomenkielisiin tapahtumiin. Suomen kieli luo turvaa ja tuttuutta. Tutustuminen ruotsinkielisiin ikätovereihin koettiin hankalammaksi, kun asioita oli vaikeampi ilmaista tavalla, jonka toinen ymmärtää ja yhteiset kokemukset puuttuivat. Suomenkielisissä tapahtumissa vastaajat olivat myös tavanneet ihmisiä, joihin eivät olleet pitäneet yhteyttä vuosikymmeniin.

”Ruotsinkielisillä on laajemmat piirit, suomenkielisillä elämä rajatumpaa.” (L)

”Yksinäisyys on raskasta: yhteys muihin ikäihmisiin ja myös yhteys viranomaisiin [puuttuvat].” (L)

”Finska timmenillä olen tavannut tuttuja, joiden kanssa ei oltu nähty vuosiin.” (L)

Neuvonpidot ovat tärkeitä osallistamisen areenoita

Yhteys viranomaisiin koettiin osaksi sosiaalista osallisuutta. Vastaajat olivat tietoisia siitä, että Göteborgin kaupungilla on kaksi heille olennaista oikeusperustaista neuvostoa, ruotsinsuomalainen neuvosto (*Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten*) ja ruotsinsuomalaisen edustuksen sisältävä eläkeläisneuvosto (*Pensionärsrådet*), joiden kanssa kaupunki käy neuvonpitoa (*samråd*) tärkeistä ikä- ja vähemmistöryhmää koskettavista päätöksistä ja prosesseista. Fokusryhmähaastatteluihin vastaajat eivät kuitenkaan läheskään aina osanneet sanoa, ketkä neuvostoissa heitä edustivat ja keihin he ottaisivat yhteyttä, jos haluaisivat ajaa jotain asiaa.

”On vähän vaikeaa tietää, mitä päätöksiä siellä [kunnan toimielimissä] tehdään ja milloin. Olisi hyvä, jos olisi jotain tiedotustilaisuuksia niistä.” (H)

Kaupunki on kielenelvyttäjä – tahtomattaankin

Vastaajat toivat esiin sen, että Göteborgin kaupungin toimet vaikuttavat myös siihen, miten suomen kieli säilyy ja kehittyy Ruotsin länsirannikolla. Ison kaupungin toimilla – tai toimettomuudella – on merkitystä kielen siirtymisessä seuraaville sukupolville. Kaupunki on siis kielenelvyttäjä tai -romuttaja, tiedosti se rooliaan kielenelvyttäjänä tai ei. Vastaajat kokivat surua siitä, ettei kielen elinvoimaisuus ehkä jatku heidän jälkeensä, ja voimattomuutta siitä, etteivät he yksinään voi tehdä asialle mitään. Huoli kansallisen vähemmistön tulevaisuudesta oli suuri.

”Kulttuurin vaaliminen ja edelleen siirtäminen seuraaville sukupolville olisi tärkeää. Moni aihe voisi palvella niin nuoria kuin vanhuksia ja antaa yhteisiä mielenkiinnon kohteita. Samalla tulisi puhuttua suomea ja elvytettyä kielitaitoa.” (H)

Monet vastaajat kertoivat havainnoineensa, että suomenkielisiä pidetään usein niin ”kotoutuneina”, ettei heidän erityislaatuisuuttaan osata arvostaa. Koska ruotsinsuomalaiset eivät välttämättä erotu enemmistöstä ulkoisten piirteidensä ansiosta tai nosta itseään esiin, heidän kielitarpeitaan ei aina osata huomioida. Tällöin sivuutetaan koko ryhmän identiteetti ja tausta, kuten myös lailliset vaatimukset hallintoalueen tehtävistä. Vastaajat korostivat, että kyse ei ole ryhmän tarpeista, vaan kielellisistä, lain takaamista oikeuksista, joista kaupungin on huolehdittava ilman, että tarpeita arvioidaan, koska se on hallintoaluekunta. Jos Göteborgin kaupunki ei olisi hallintoaluekunta, olisi kenties paikallaan arvioida, miten paljon suomenkielisyyteen on tarvetta, mutta hallintoalueeseen kuuluvat kunnat ovat jo lähtökohtaisesti sitoutuneet palveluiden toimittamiseen.

”Meille sanotaan usein, että teidän osaatte myös ruotsia, joten miten te sitä suomenkielisyyttä nyt niin tarvitsette?” (H)

Kuten muissakin osioissa on tullut esiin, aina ei ole kyse vain kielestä. Myös kulttuurisin keinoin voidaan lisätä sosiaalista osallistavuutta, vaikka toiminta olisi ruotsinkielistä tai vain osittain suomenkielistä. Kun enemmistön edustajat osoittavat tuntevansa ruotsinsuomalaista kulttuuria, etäisyys enemmistön ja

vähemmistön välillä kaventuu. Näin on tehty esimerkiksi suomenkielisissä tapahtumissa, jossa on ollut ruotsalaisia musiikkiartisteja esiintymässä, tai vanhusten palvelutaloissa, joissa on tarjottu karjalanpiirakoita ja muita lapsuudesta tuttuja perisuomalaisia ruokalajeja. Tapahtumissa oli selkeästi havaittavissa, että ruotsinkielisten esiintyjien tulkinta KAJ-yhtyeen *Bara bada bastu* -kappaleesta sai intensiivisemmät aplodit kuin ruotsiksi laulettu värmlantilaiset valssit.

2.2.4 Asunnot: miltä tuntuu asua hoitokodissa?

Vastaajat korostivat vastauksissaan ennakoivan tiedon tarvetta mahdollisuuksistaan päästä suomenkielisen palveluasumisen piiriin tai hoito- ja hoivakodin osastolle. Vastaajat painottivat, että tarvitaan suomenkielisiä omaiskonsulentteja ja avuntarpeen arvioijia (sosiaalisuhteereitä), joilla olisi ajankohtaista tietoa suomenkielisiin hoito- ja hoivakoteihin jonotavien määrästä. Tietoa ei saa kotisivuilta, ja oli epäselvää, keneltä sitä voisi kysyä.

”Kyllä minä mietin, minkälainen tulevaisuuteni on tässä kaupungissa. Minkälaista niissä hoitokodeissa on? Saako siellä puhua suomea? Ymmärtääkö minua siellä kukaan?” (H)

”Ei sitä silloin työelämässä ehtinyt juuri elämäänsä miettiä. Piti käydä töissä, toisessakin, hoitaa ja ruokkia lapset ja koti. Kaikki kahdeksan työkaiveriakin oli suomalaisia. Milloin sitä olisi ehtinyt opetella ruotsia? Nyt se sitten tulee eteen, kun pitäisi miettiä tuota loppuelämäänsä.” (H)

Asukas voi olla samanaikaisesti sekä ruotsin- että ulkosuomalainen

Hoito- ja hoivakodin suomenkielisellä osastolla oli esillä paljon lippuja – mutta kyse oli Suomen lipuista, ei ruotsinsuomalaisten lipusta, ja esimerkiksi sinivalkoisista kynttilöistä, joita poltetaan Suomessa perinteen mukaan itsenäisyyspäivänä. Aiemmin osastolla oli ollut myös Marimekon verhot, mutta kun verhot oli uusittu, suomalaisuus oli vaihtunut yleiskuseihin.

Kirjahyllyssä oli muutamia suomenkielisiä kirjoja ja muun muassa Ruotsin kirkon suomeksi kääntämiä virsikirjoja. Televisiosta sai katsoa Yleisradion suomenkielisiä uutisia, ja osastolle tilattiin sekä ruotsinsuomalaista lehteä että suomenkielistä Suomessa julkaistavaa aikakauslehteä. Lisäksi omaiset saattoivat hankkia asukkaiden huoneisiin lisää suomenkielistä mediaa, mutta tämä oli täysin omaisten vastuulla.

2.2.5 Liikkuvuus: rollaattorilla metsään

Sekä verkkolomakkeessa että fokusryhmähaastatteluissa korostui maailman pieneneminen sitä mukaa, kun liikuntarajoitteita alkoi ilmaantua. Suomenkielisiin tapahtumiin mennessään kävijät turvautuivat tyypillisesti joukkoliikenteeseen, ja heille oli siksi tärkeää, että tapahtumat järjestetään hyvien kulkuyhteyksien varrella – mielellään aina samassa paikassa, jotta osallistujien ei tarvinnut opetella koko ajan uusia reittejä. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että monet ruotsinsuomalaiset liikkuvat hyvin pienellä alueella ja suuri osa kaupungista – jonka koettiin olevan monipuolinen suurkaupunki – on heille tuntematonta.

Liikkuvuuden esteet olivat osittain sidoksissa digitaitoihin. Esimerkiksi vastaajat kertoivat, etteivät osanneet käyttää matkapuhelinta siten, että osaisivat maksaa auton pysäköintimaksun erillisellä sovelluksella. Eri pysäköintialueilla oli sitä paitsi käytössä useita erilaisia sovelluksia, joten vaikka olisi opetellut yhden, ei välttämättä osannut käyttää toista. Julkisessa liikenteessä stressiä aiheutti se, että hinnoittelu vaihteli vuorokauden eri aikoina.

”Eläkeläisten bussi- ja raitiovaunukortti saisi olla voimassa koko ajan. Näin iäkkäämmät välttyisivät stressiltä, että ehtiikö kotiin vai ei.” (L)

Suomenkieliset vapaaehtoiset voivat laajentaa elämänpiiriä

Eräs vastaaja esitti verkkolomakkeessa toiveen pääsystä metsään rollaattorin kanssa. Hoito- ja hoivakodissa asuville vapaaehtoisten suomenkielisten osallistuminen arjen toimintoihin oli äärimmäisen tärkeää, koska vapaaehtoiset saattoivat viedä liikuntakykyisiä asukkaita myös ulos. Tällöinkin liikkuminen oli mahdollista toki vain lähialueella. Ruotsinsuomalaisten eläkeläisten keskusliitto onkin esittänyt ajatuksen stipendistä, jonka avulla voitaisiin kustantaa retkiä ja liikkumisapua niille, jotka ovat sidoksissa joko kotiin tai hoito- ja hoivakotiin. Eräs osallistuja ehdotti, että valtion hallintoaluetukea voitaisiin hyödyntää myös tällaisiin tarkoituksiin.

”Kyllähän meille, jotka pystymme liikkumaan, on tarjolla kaikenlaista, mutta entäpä he, jotka eivät pääse kotoaan mihinkään? Olisi eduksi, jos olisi enemmän palveluita, jotka tulisivat ihmisten kotiin – lähtien suomenkielisestä kotipalvelusta.” (H)

2.2.6 Kaupunkiympäristö: kylttejä ja opasteita suomeksi

Suomen kieli voi näkyä ja kuulua kaupunkiympäristössä esimerkiksi opastauluissa, kylteissä, mainoksissa ja julkisissa kuulutuksissa. Sillä, että kieltä näkyy tai kuuluu julkisissa ympäristöissä, on tärkeä symbolinen funktio: huomioimalla kieli näytetään, että sitä tuetaan ja arvostetaan – ja että se on olemassa keskuudessamme. Vastaajat ihmettelivät, miksi suomenkielisiä kylttejä ei juuri näy kaupunkikuvassa.

Vastaajat olivat havainnoineet, että edes kaupungin omia suomenkielisten toimintojen tiloja, kuten vaikkapa hoito- ja hoivakoteja, kouluja tai

päiväkoteja, joilla on suomenkielinen profiili, ei ole Göteborgin kaupungissa merkitty näkyvästi suomeksi. Mainokset ja opastekyltit ovat esillä tyypillisesti vain rajoitetun ajan, esimerkiksi tiedotuskampanjan ajan tai tapahtuman aikana siten, että ne otetaan pois välittömästi tapahtuman päätyttyä.

”Oli tuossa ovellakin suomeksi kyltti nyt, kun me täällä [kaupungin senioreille suunnatussa tapaamispaikassa] olemme, mutta ei muina aikoina ei yhtään tiedä, että tässä tilassa järjestetään myös suomenkielistä toimintaa” (H)

”En voi olla ihmettelemättä, miksi aina on niin kova kiire ottaa alas se suomenkielinen kyltti sieltä [suomenkielisen tapahtuman päätyttyä].” (H)

Pysyviä kylttejä vai katoavia paperilappuja?

Esimerkiksi läheisessä hallintoaluekunnassa Boråsissa kaupungintalon ja uimahallin aukioloajat on ilmoitettu pysyvästi myös suomeksi, ja suomen kieli on siten symbolisesti esillä jatkuvasti. Vastaajat tulkitsivat, että kyse on poliittisesta tahdosta ja jopa rakenteellisesta syrjinnästä. Hallinnossa taas on havaittu, että suomenkielisten kylttien, ohjetaulujen tai opastusten kiinnittäminen julkisiin tiloihin on säädeltyä ja saattaa kaatua hallinnon rajoihin, kun esimerkiksi toisessa hallinnossa ei olekaan tietoa kansallisten vähemmistöjen kielioikeuksista: suunnittelijan ideat eivät kantaudu kyltin ruuvaajalle. Lisäksi kyltit on usein toteutettava keskusjohtoisesti kaupungin graafisen profiilin mukaisesti, jolloin ne toteutetaan enemmistökielellä eikä suomenkielisiä versioita ei ole tarjolla.

Jokaisessa fokusryhmähaastattelussa painotettiin sitä, että ikäihmiset kaipaisivat fyysistä infopistettä tai tapaamispaikkaa, jossa voisi saada vastauksia kysymyksiinsä ja neuvoja tarpeen mukaan. Tarve fyysisestä tapaamispaikasta tuli vahvasti esiin myös Göteborgin kaupungin Kuluttaja- ja kansalaispalvelun (2020) tuottamassa selvityksessä, joka tehtiin vuonna 2018 jätetyn kansalaisehdotuksen (*Göteborgsförslag*) ansiosta. Selvitys perustui 18 ruotsinsuomalaisen syvähaastatteluun, 26 osallistujalle pidetyn työpajan tuloksiin ja erilaisten dokumenttien analyysiin. Selvitys koski eri-ikäisten ruotsinsuomalaisten toiveita ja tarpeita, ja fyysisen tapaamispaikan toivottiin olevan sukupolvien rajat ylittävä monitoimitalo.

2.3 Itseidentifikaatio menetelmällisenä haasteena

Kun suomenkielisiä ikäihmisiä lähestytään tutkimuksen kohteena, esiin nousee muutamia menetelmällisiä haasteita. Nämä näkökohdat on syytä ottaa esiin tässä yhteydessä, koska ne koskevat oletettavasti yleisemmin kansallisia vähemmistöjä selvitys- ja tutkimustyön kohteina.

Ensinnäkin suomenkielisessä kyselyssä ei suoraan puhuteltu vastaajia ruotsinsuomalaisina. Tällöin vastaajalle saattoi jäädä epäselväksi, oliko tarkoituksena vastata kysymyksiin nimenomaan kansallisen vähemmistön edustajana vai kuvitella itsensä yleisemmin kansalaisena, kuntalaisena ja

ikäihmisenä. Ensimmäinen vaihtoehto tarkoittaa vähemmistöasemointia, kun taas jälkimmäinen asemoitumista osaksi enemmistöä. Enemmistö- ja vähemmistöasemissa korostuvat eri kysymykset: vähemmistöllä usein osallisuus- ja identiteettikysymykset, enemmistöllä taas suoremmin esimerkiksi tiettyä ikäryhmää tai asuinalueita koskevat kysymykset. Pelkkä suomen kielen käyttäminen ei siis automaattisesti takaa sitä, että osalliset ymmärtävät tulewansa puhutelluiksi kansallisen vähemmistön osana tai edustajina.

Toiseksi moni suomenkielinen ikäihminen kieltäytyi haastattelusta vedoten siihen, ettei heillä ole mielipiteitä tai erityistä sanottavaa, ja totesivat, että antavat mieluummin muiden kertoa. Epämuodollisissa kahvipöytäkeskusteluissa selvisi, että heillä kuitenkin oli valtavasti mielipiteitä, kokemuksia ja näkemyksiä. Näitä ei kuitenkaan saatu kirjattua, koska henkilöt eivät suostuneet nauhoitukseen. He olivat myös epäluuloisia sitä kohtaan, että haastatteluun osallistuakseen piti allekirjoittaa suostumuslomake. Kansallisen vähemmistön edustajat eivät näin ollen aina itse tunnista omaa kokemusasiantuntemustaan ja sen tärkeyttä, eivätkä edeltävien valitettavien kokemustensa vuoksi voi luottaa siihen, että heidän kokemuksiaan kuunnellaan ja otetaan vakavasti.

Vastausarkuuden taustalla on tekijöitä, jotka on hyvä ymmärtää kansallisia vähemmistöjä lähestyttäessä. Ikäihmiset kuuluvat sukupolviin, joita on perinteisesti kutsuttu hiljaiseksi sukupolveksi (vuosina 1928–1945 syntyneet) ja suuriksi ikäluokiksi (vuosina 1945–1964 syntyneet). Nämä sukupolvet ovat kokeneet sodan tai olleet sen vaikutusten piirissä sekä saaneet kasvatuksen, joka on kannustanut heitä olemaan pitämättä ääntä itsestään. Heissä asuu usein vahvasti tunne, etteivät he halua olla vaivaksi. Suomalaiseen kulttuuriin on muutenkin liitetty tietynlainen vaatimattomuuden hyve – yksi maailman ahkerimpin kahvinkuluttajiin kuuluvan kansan yleisimmistä sanonnoista on, ettei ”minun takiani nyt tarvitse kahvia keittää”.

Vastausarkuus saattaa johtua myös itseidentifikaation epävarmuudesta. Jos vastaajilta kysytään mielipiteitä suomenkielisenä tai kansallisen vähemmistön edustajana, he eivät välttämättä ole varmoja omasta asemoitumisestaan ja siitä, osaavatko he puhua muiden nimissä. Yhteinen kansallisen vähemmistön viitekehys on hyvin nuori ja epäyhtenäinen, ja eläkeikäiset ovat eläneet suurimman osan elämästään Ruotsissa oloissa, joissa heidät on määritelty ”suomalaisiksi Ruotsissa”, ”siirtotyöläisiksi” tai jopa ”muukalaisiksi”, eikä kotoperäisen kansallisen vähemmistön käsitettä ole ollut olemassa. Moni haastateltavaksi kysytty ikäihminen kertoi myös, ettei tunne Göteborgin kaupunkia kovin hyvin vaan oleskelee melko pienissä piireissä, mikä lienee monille senioreille tyypillistä.

Lisäksi, kuten tässä raportissa on mainittu, vastaajille tuntui olevan epäselvää, mitkä asiat ovat kunnan, alueiden ja valtion vastuulla, tai he sekoittivat toisinaan keskenään myös Ruotsin ja Suomen valtioiden vastuut. He eivät tyypillisesti olleet myöskään tietoisia siitä, ketkä heitä edustavat kunnan elimissä ja miten asioita saa kunnan rakenteissa eteenpäin. Ikäihmisten kouluttaminen kunta- ja vähemmistöpoliittisista asioista on siten yksi tärkeä kehittämisalue. Kuten edellä esitetyistä esimerkeistä käy ilmi, ikäihmiset tarvitsevat myös tukea ja rohkaisua itsensä ja ryhmänsä esittämisessä ja asemoinnissa.

3. Kohti kieliystävällistä kaupunkia – suosituksia

Yhteiskunnan tarjoamat terveyttä ja hyvinvointia tarjoavat palvelut ovat suomenkielisille ikäihmisille tärkeimpiä yhteiskunnan palveluja samalla tavalla kuin enemmistöön kuuluville. Keskeisiä kunnan tarjoamissa palveluissa kielivähemmistölle ovat kuitenkin ne tekijät, jotka tukevat ja edistävät suomen kielen käyttöä ja suomenkielisyyteen liitetävän kulttuuri-identiteetin vaalimista – kieliystävällisyyttä.

Eräs vastaaja totesi verkkolomakkeessa: ”Niin kauan kuin tarvetta hoidetaan hetkestä toiseen erilaisin poikkeusratkaisuin, ei voida puhua ikäystävällisestä Göteborgista.” Kieliystävällisyys, kuten ikäystävällisyys, on siten hallinnon ja politiikan rakenteellinen piirre. Kieliystävällisyyden päästään poistamalla toiminnasta kieliesteitä ja kehittämällä suomenkielisyyden edisteitä systemaattisesti ja sitoutuneesti. Tässä osiossa esitetään erilaisia ratkaisuja kieliystävällisyyden kehittämiseksi perustuen ikäihmisten raportissa esiin tuomiin näkemyksiin.

Ediste	Este	Ratkaisu
Kunnan toimijat käyttävät suomen kieltä internetissä, kaupunkikuvassa ja tapahtumissa, joten kieli näkyy ja kuuluu kaupungissa.	Suomea riittävällä tasolla osaavia viestijöitä ja työntekijöitä ei ole, tai heitä ei ole tarpeeksi. Materiaalia ja kylttejä ei käännetä. Eri hallinnot käsittävät vastuunsa suomen kielen käytöstä eri tavoin. Hallintojen välinen yhteistyö puuttuu.	Rekrytoidaan suomea osaavia ammattilaisia tai hyödynnetään heidän palveluitaan. Edistetään hallintojen rajat ylittäviä hankkeita ja toimintoja sekä julkaistaan materiaalia ja pysyviä kylttejä. Luodaan yhteisiä rutiineja, jotka ulottuvat käytännön tasolle saakka.
Suomenkielisistä tapahtumista on ajantasaista tietoa tarjolla suomeksi yhdessä paikassa ja eri kanavia pitkin.	Ikäihmiset eivät osaa käyttää älylaitteita tai internetiä. Paperilla tapahtuva viestintä ei tavoita kaikkia. Kukaan ei kokoa kaikkea tietoa samaan paikkaan.	Luodaan monikanavainen uutiskirje, erillinen kulttuurikalenteri, sosiaalisen median suomenkielinen kanava tai muu käytäntö, jossa suomenkieliset tapahtumat tuodaan yhteen.
Ikäihmisten tiedonhankintaa ja osallistumista tapahtumiin tuetaan suomeksi.	Ikäihmisille ei ole olemassa yhtä kokoontumispaikkaa, jossa apua ja tukea voitaisiin järjestää. Palvelupolut ovat vaikeita ymmärtää.	Järjestetään tukea ei-keskitetysti eri yksiköissä ja yhteistyössä kunnan yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisätään tiedotusta ja neuvontaa.
Tuetaan ikäihmisten osallisuutta suomenkielisyyttä koskeissa asioissa.	Neuvonpidot eivät tavoita ikäluokkaa. Ryhmätason identiteetti on haastava hahmottaa, koska siihen saa vain vähän tukea.	Kehitetään menetelmiä, joilla ikäihmisten ääntä ja mielipiteenmuodostusta saadaan esiin.
Suomenkielisten kielioikeudet tunnustetaan kaikissa kunnan yksiköissä ja niiden erityislaatuisuus erotetaan muiden ei-kansallisten vähemmistöjen kielioikeuksista.	Luullaan, että tasa-arvoisuus tar koittaa sitä, ettei yhtä kieltä saa suosia. Suomenkielisille ei uskalleta järjestää tukea, jos sitä ei ole tarjolla muillekaan kieliryhmille.	Lisätään työntekijöiden tietoisuutta siitä, että kansallisen vähemmistökielen asema tarkoittaa nimenomaan sitä, että suomenkielisyyteen liittyy erillisiä oikeuksia, joita ei ole ei-kansallisten vähemmistökielten puhujilla.

Taulukko 4. Kieliystävällisen kaupungin toteutumisen edisteitä ja esteitä sekä ratkaisuja

3.1 Kieliystävällisyyden edisteet ja esteet

Jotta kieliystävällisyyttä voitaisiin edistää ja kehittää osana ikäystävällisen kaupungin visiota, on kiinnitettävä huomiota kieliedisteisiin ja kieliesteisiin. Kieliedisteet ovat niitä tavoitteita, joilla kieliystävällisyyttä eli suomen kielen ja siihen liittyvän kulttuurin käyttömahdollisuuksia lisätään kunnan rakenteissa. Kyse on nimenomaan rakenteista: ei yksittäisistä toimista tai tilanteista, jotka joko onnistuvat tai epäonnistuvat kieliystävällisyydessä, vaan rakenteista, jotka palvelevat kieliystävällisyyttä jatkuvasti ja pysyvästi. Kieliesteet taas ovat hallinnon rakenteita, jotka syystä tai toisesta – usein tiedostamattomasti – estävät käytännössä suomen kielen käytön julkisessa toiminnassa.

Taulukkoon 4 on koottu keskeisimmät vastaustulosten perusteella esiin nousseet kieliedisteet ja -esteet. Taulukossa esitetään myös mahdollisia ratkaisuja näihin tyypillisiin kieliystävällisyyden haasteisiin.

Haasteista näkyy, ettei kieliystävällisyys ole vain viestinnällinen kysymys vaan kaikkia hallinnonaloja koskettava asia. Kieli- ja ikäystävällisyyden edistämiseksi vaaditaan siten hallintojen välistä yhteistyötä. Kunnan passiivisuus kieliystävällisyyden edistämisessä johtaa kielen ja siihen liittyvän kulttuurin näkymättömäksi tekemiseen – mikä on niin ikään teko.

3.2 Kehittämisen kohteita eri osa-alueilla

Göteborgin kaupunki voi edistää kieliystävällisyyttä osana ikäystävällisen kaupungin ohjelmaa esimerkiksi seuraavin tavoin:

Informaatio ja viestintä on kieliystävällisyyden keskeisin alue. Suomenkielisen viestinnän kehittämiseksi tarvitaan etenkin seuraavia kehityskohteita:

- Kaupungin suomenkielinen viestintä keskitetään yhteen kanavaan. Viestintä on selkeää ja oikeakielistä.
- Kaupunki päättää käännöksille suomenkieliset vastineet, jotka edustavat merkityksiltään mahdollisimman lähelle alkuperäisiä ruotsinkielisiä käsitteitä, ja käyttää niitä systemaattisesti, jotta merkitykset eivät muutu eri ryhmille viestissä.
- Suomenkielinen tiedotusaineisto kootaan samaan paikkaan, esimerkiksi johonkin tietopankkiin. Aineisto on verkossa saatavilla yhdessä paikassa, ja sitä jaetaan myös painettuna seniorien tapaamispaikkoihin sekä hoito- ja hoivakotien suomenkielisille osastoille.

Kaupunkiympäristössä pyritään käyttämään suomen kieltä ainakin silloin, kun kyse on suomenkielisestä toiminnasta:

- Kyltitetään suomenkielistä toimintaa sisältävät toimitilat pysyvästi suomeksi.
- Osoitetaan kuulumista hallintoalueeseen käyttämällä suomea myös siellä, missä viestiminen ei ole aivan välttämä-

töntä. Ruotsinsuomalaisia lippuja näkyy katukuvassa, ja niitä on saatavissa kunnan eri toimitiloissa.

Liikkuvuutta pyritään edistämään myös suomenkielisten keskuudessa:

- Hoito- ja hoivakoteihin pyritään saamaan mukaan entistä enemmän vapaaehtoisia, jotka voivat viedä ikäihmisiä ulkoilemaan suomea puhuen.

Asumisesta pyritään tekemään turvallista myös kielen käytön näkökulmasta:

- läkkäiden asumismahdollisuuksista, vuokra-asumisesta ja asumisen tuen muodoista tarjotaan tietoa myös suomeksi.
- Hoito- ja hoivakotien suomenkielisten osastojen paikoista tarjotaan tietoa suomeksi. Tietoa levitetään myös siitä, mitä suomenkielisellä osastolla asuminen käytännössä merkitsee verrattuna asumiseen ruotsinkielisellä osastolla.

Sosiaalista osallisuutta ja inklusiota edistetään järjestämällä säännöllisesti suomenkielistä toimintaa, pitämällä suomenkielisyyttä ja suomenkielisten kulttuuria yllä ikäihmisten tapahtumissa sekä tiedottamalla kaksikielisesti erilaisista osallistumismahdollisuuksista:

- Ikäihmisille tarjotaan fyysisiä kohtaamispaikkoja, joissa on ohjelmaa suomeksi.
- Suomen kieli pidetään mukana monikielisessä viestinnässä: jos tekstejä julkaistaan muilla kuin ruotsin kielellä, myös suomi on mukana.
- Kaupungin neuvonpidoista ilmoitetaan päivämäärät ja keskeiset päätökset verkossa.

Yhteiskunnan tuki ja palvelut tarjotaan myös suomenkielisinä ja -kulttuurisina aina, kun se on mahdollista:

- Etsitään menetelmiä, joilla tuetaan ikäihmisten näkemysten muodostusta ja oman kollektiivisen äänen saamista esiin.
- Suomeksi ei viestitä vain kääntämällä sisältöjä ruotsista suomeksi, vaan kohderyhmän erityiset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sisällöissä huomioon ottaen.

4. Lopuksi

Tässä raportissa paneuduttiin suomenkielisten eläkeikäisten näkemyksiin ikäystävällisestä Göteborgista seniorien näkökulmasta. Raportti toi esiin ikääntyvän kansallisen vähemmistön näkökulmia maailman terveysjärjestön WHO:n ja Göteborgin kaupungin ikäystävällisen kaupungin ohjelmanlinjausten kuudella osa-alueella. Tuloksia koottiin verkkokyselyn, teemahaastattelun ja taustoittavien asiantuntijahaastattelujen avulla.

Terveyspalvelut ovat ikäryhmälle tärkeitä, mutta kaupungin ikäystävällisyys tarkoittaa vähemmistölle erityisesti kieliystävällisyyttä. Keskeiseksi toiveeksi vastauksissa nousi suomenkielisen viestinnän ja suomenkielisyyden aktiivinen vaaliminen, joka tarkoittaa suomenkielisen viestinnän ja kulttuurin mahdollistamista kaupungissa eri tavoin. Kieliystävällinen kaupunki pyrkii viestimään suomenkielisille ikäihmisille suomeksi eri kanavia pitkin ja edistämään ikäihmisten suomen kielen käyttömahdollisuuksia. Samalla, kun edistetään kieltä, edistetään myös suomenkielisyyteen liitettävää kulttuuria, sitä kautta osallisuutta ja osallisuuden ansiosta hyvinvointia.

Kieliystävällisyys edellyttää kaupungin henkilökunnan laaja-alaista kouluttamista kansallisen vähemmistökielen, hallintoaluekunnan ja vähemmistökulttuurien kysymyksistä. Kyse ei ole ainoastaan kansallisen vähemmistön huomiomisesta, vaan aktiivisesta tuesta ja kielen käyttömahdollisuuksien luomisesta. Ensinnäkin kunnan tulee lisätä tietoisuutta kansallisista vähemmistöistä ja heidän kieli- ja kulttuurioikeuksistaan kaikilla hallinnonaloilla. Toiseksi tarvitaan suomenkielisiä työntekijöitä, jotka voivat tukea ja edistää suomen kielen käyttöä kunnan toiminnoissa. Kolmanneksi tarvitaan kulttuurin ymmärrystä ja sen mukaan ottamista palveluiden järjestämisessä. Kielen käyttömahdollisuuksia luodaan lopulta pienin ratkaisuin, kuten esimerkit suomenkielisistä lauluesityksistä ja kylteistä, karjalanpiirakoista ja ruotsinsuomalaisten lipuista osoittavat.

Lähdekirjallisuus

Forum för levande historia (2024). *Sverigefinnar i Sverige*. <https://www.levandehistoria.se/fakta/nationella-minoriteter-statens-paverkan/sverigefinnarna-i-sverige>

Göteborgs Stad (2021). *Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024*. <https://goteborg.se/dx/api/dam/v1/collections/7e8b1b3a-e30e-480b-a156-394933b22134/items/79fa0048-3229-4d3c-94e2-3aeacba11cc2/renditions/af8c1165-784d-4de4-aecb-ee180f787743?binary=true>

Göteborgs Stad (2024a). *Senioreiden tarpeet, kokemukset ja ehdotukset ikäystävälliseen Göteborgiin liittyen: Tilannekatsaus 2024*. Vanhus sekä hoito- ja hoivahallinto. <https://goteborg.se/dx/api/dam/v1/collections/7e8b1b3a-e30e-480b-a156-394933b22134/items/4ba564bc-42f6-47f5-9fdd-31ff1ba1da83/renditions/4dc16d3c-9559-4891-a82c-98de016e24e0?binary=true>

Göteborgs Stad (2024b). *Seniorers behov, erfarenheter och förslag för ett åldersvänligt Göteborg: Nulägesrapport 2024*. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. <https://goteborg.se/dx/api/dam/v1/collections/7e8b1b3a-e30e-480b-a156-394933b22134/items/2317594d-ef83-47df-871b-60d04f0d13a7/renditions/1fc48836-606c-4981-a2ec-a3b171cc47b6?binary=true>

Göteborgs Stad (2025). *Åldersvänliga Göteborg*. <https://goteborg.se/wps/portal/start/goteborg-vaxer/sa-arbetar-staden-med-stadsutveckling/aldersvanliga-goteborg>

Jaakkola, M. (2025). *Senioriruotsinsuomalainen Ideakirja sukupolvien välisiin kohtaamisiin*. Ruotsinsuomalaisten arkisto.

Jaakkola, M. (2025). *Sverigefinsk identitet. Minoritet.se*, uppdaterad senast den 5 maj 2025. <https://www.minoritet.se/sverigefinsk-identitet>

Konsument- och medborgarservice (2020). *Utredning om Sverigefinskt kultur- och informationscenter*. Göteborgs Stad 3.3.2020. [https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/0/C1258B1600733279C1258530003818F1/\\$File/KoM_20200325_6_Bilaga.pdf?OpenElement](https://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/0/C1258B1600733279C1258530003818F1/$File/KoM_20200325_6_Bilaga.pdf?OpenElement)

SCB (2025). *Första, andra och tredje generationen finländare 2024 och 2010*. Uppdrag: 269 519/898 318-1. Statistikmyndigheten SCB.

Pensionärerna (2025). Valtuusto: Ikäystävällisyydestä kunnan menestystekijä. *Eläkeläiset ry – Pensionärerna rf*, 27.5.2025. <https://elakelaiset.fi/valtuusto-ikaystavallisyystekijä-kunnan-menestystekijä/>

WHO, World Health Organization (2016). *Creating age-friendly cities and communities: A tool for local policy-makers and planners*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/334252/9789289052122-eng.pdf>

WHO, World Health Organization (2023). *National programmes for age-friendly cities and communities: A guide*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240068698>

Liitteet

Liite 1

Suomenkielinen kyselylomake

Mikä on mielestäsi tärkeää ikäystävällisen Göteborgin luomiseksi? (FINSKA) (2)

(Text på svenska följer längre ned på denna sida.)

Göteborgin kaupunki on osa Maailman terveysjärjestön (WHO) koordinoimaa ikäystävällisten kaupunkien maailmanlaajuisia verkostoa.

Osallistu vastaamalla kyselyyn, ideoi sekä jaa ajatuksiasi ikäystävällisen Göteborgin jatkotyöskentelyä varten!

Mitä vastauksillesi tapahtuu?

Vastauksista tehdään yhteenveto ja ne raportoidaan kaupunginvaltuustolle. Nyt voit osallistua ja antaa meille ideoita ja ajatuksia ikäystävällisen Göteborgin jatkotyöskentelyä varten. Vastaukset ovat nimettömiä.

Kysely on avoinna 5. elokuuta ja 30. syyskuuta 2024 välisenä aikana.

Jos sinulla on kysyttävää kyselystä tai olet kiinnostunut liittymään ikääntyvien göteborgilaisten, ns. tulevaisuuden kehittäjien viiteryhmään, ota yhteyttä: aldersvanliga@aldrevardomsorg.goteborg.se

Lisätietoja täältä: www.goteborg.se/aldersvanliga

Täältä voit lukea miten kaupunki käsittelee antamiasi tietoja: <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/kommunens-organisation/forvaltningar-och-namnder/aldre-samt-vard--och-omsorgsforvaltningen/sa-behandlar-aldre-samt-vard--och-omsorgsforvaltningen-personuppgifter>

1. Tietojesi käsittely (GDPR) tietosuojaja

Kysely toteutetaan Forms- lomakkeen avulla. Lomake täyttää tietosuojalle asetetut vaatimukset.

Ohjelma kerää automaattisesti tiedot lomakkeen täyttämisen ajankohdasta ja paikasta. Emme kuitenkaan tule käyttämään näitä tietoja osana analyysiamme. Muistutamme, että kysely on nimetön ja ettet kirjaa nimi, tai osoitetietojasi vastauksiisi. *

☐ Olen tietoinen siitä että vastaukseni säilytetään niin kauan kuin se on analyysin tekemiseksi välttämätöntä. Analyysin jälkeen vastaukseni poistetaan.

2. **Kuinka ikäystävällinen Göteborg mielestäsi on? ***

(skaala 1-7. 1= ei lainkaan ikäystävällinen, 7= kokonaan ikäystävällinen)

1

2

3

4

5

6

7

3. **Kerro lyhyesti miksi valitsit valitsemasi numeron.**

4. **Mihin haluaisit Göteborgin panostavan tullakseen ikäystävällisemmäksi kaupungiksi?**

Vastaus voi esimerkiksi sisältää tietoja liikkumisesta kaupungissa, viheralueiden saavutettavuudesta tai asumisesta. Voit kirjoittaa terveyspalvelujen saatavuudesta ja siitä, miten haluat ja voit osallistua yhteiskunnan toimintaan tai saada tarvitsemaasi informaatiota. Tai ehkä haluat kirjoittaa jostain aivan muusta?

5. Mihin osa-alueeseen tai osa-alueisiin on mielestänne tärkeintä keskittyä, jotta Göteborgista tulisi ikäystävällisempi kaupunki?

- ☐ **Asuminen** - Esimerkiksi mahdollisuus valita asuinpaikka ja -tapa. Turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokeminen.
- ☐ **Vapaaehtoistyö ja työelämä** - Esimerkiksi mahdollisuudet jatkaa työskentelyä eläkeiän saavutettuasi, mikäli haluaisit jatkaa.
- ☐ **Terveyspalvelut, hoito ja hoiva**
- ☐ **Tiedotus ja tiedottaminen** - Esimerkiksi tietoa siitä, mistä löytää informaatiota. Tieto on selkeää, helposti saatavaa ja ymmärrettävää. Että on helppo ottaa yhteyttä Göteborgin kaupunkiin.
- ☐ **Liikkuvuus** - Esimerkiksi mahdollisuudet liikkua kaupungissa kävellen, polkupyörällä, rollaattorilla, pyörätuolilla, rollaattorilla tai julkisilla liikennevälineillä.
- ☐ **Yhteiskunnan tuki ja palvelut** -Esimerkiksi mahdollisuus päästä kauppoihin, terveyskeskukseen, kirjastoon jne. Kyky ymmärtää ja hyödyntää tarjolla olevia palveluja.
- ☐ **Sosiaalinen osallistuminen ja osallistaminen** - Esimerkiksi mahdollisuus osallistua tapahtumiin ja tunne yhteisöllisyydestä sekä kunnioituksesta yhteiskunnassa.
- ☐ **Kaupunkiympäristö** - Esimerkiksi kaupunkiympäristöt ja viheralueet ovat helposti saavutettavissa, niissä on helppo liikkua ja ne tuntuvat turvallisilta.
- ☐ Annat

6. **Merkiste vaihtoehdoista sopivin ikäjakauma. Minkä ikäinen olet?**

- ☐ 1920-1929
- ☐ 1930-1939
- ☐ 1940-1949
- ☐ 1950-1959
- ☐ 1960-1969
- ☐ Annat

7. **Sukupuoli**

- ☐ Nainen
- ☐ Mies
- ☐ En halua vastata tähän
- ☐ Annat

8. **Missä kaupunginosassa asut?**

- ☐ **Centrum / Keskusta** (Majorna, Linné, Örgryte, Härlanda ja Göteborgin keskusta)
- ☐ **Hisingen**
- ☐ **Nordost / Koillisessa** (Angeredin keskusta, Agnesberg, Bergum, Eriksbo, Gunnilse, Gårdsten, Hammarkullen, Hjällbo, Linnarhult, Lövgärdet, Rannebergen, Bergsjön, Kortedala, Utby, Kviberg ja Gamlestaden)
- ☐ **Sydväst / Lounaisosassa** (Askim, Frölunda, Högsbo och Västra Göteborg)
- ☐ Annat

9. **Miten sait tietää tästä kyselylomakkeesta?**

- ☐ Sain postikortin kotiini
- ☐ Uutiskirje / sähköposti
- ☐ Yhteiskuntaluotsin (Invånarguide) kautta
- ☐ Senioreiden kohtaamispaikka
- ☐ Tutun tai sukulaisen kautta
- ☐ Sosiaalinen media
- ☐ Annat

Ryhmähaastattelujen kysymysrunko

1. Kaupunkiympäristö

- ☐ Miten suomenkielisyys näkyy, kuuluu ja tuntuu kaupunkiympäristössä, eli kaupungin julkisessa tilassa, kuten katukylteissä, infotauluissa tai mainonnassa?
- ☐ Kuinka hyvin suomenkieliset ikäihmiset voivat osallistua kaupunkisuunnitteluun ja päätöksentekoon – tarjotaanko esimerkiksi viranomaisviestintää ja osallistumismahdollisuuksia suomeksi?
- ☐ Millaisia tiloja (esim. kulttuurikeskuksia, kouluja, kokoontumispaikkoja) kaupungissa on suomea puhuville ikäihmisille, ja miten nämä tilat tukevat kielen käyttöä ja yhteisöllisyyttä?
- ☐ Miten suomenkielisyys ja ruotsinsuomalaisuus voisivat entistä paremmin näkyä ja kuulua kaupunkiympäristössä?

2. Liikkuvuus

- ☐ Saako liikkumismahdollisuuksista riittävästi tietoa suomeksi?
- ☐ Millä tavoin suomea puhuvien tarpeet otetaan huomioon kaupunkiympäristön opasteissa ja liikennemerkeissä, erityisesti alueilla, joissa suomenkielisiä on eniten?
- ☐ Kokevatko suomea puhuvat ikäihmiset esteitä tai turvattomuutta liikkessaan kaupungissa?

3. Asunnot

- ☐ Saako vanhushoidosta ja paikoista vanhustentalossa tietoa suomeksi?
- ☐ Miten vanhustenhoitoon liittyvää viestintää voisi kehittää?
- ☐ Miten suomenkielisyys ja siihen liittyvä kulttuuri näkyy suomenkielillä hoito- ja hoivakotien osastoilla?

4. Osallisuus ja inklusio

- ☐ Miten kaupunki osallistaa ruotsinsuomalaisia ikäihmisiä?
- ☐ Miten kaupungin tulisi osallistaa suomenkielisiä entistä vahvemmin?

5. Yhteiskunnan tuki

- ☐ Minkälaista tukea kaupungin tulisi tarjota ruotsinsuomalaisille ikäihmisille? Missä se on onnistunut, missä epäonnistunut?
- ☐ Miten toimivat tulkkipalvelut?

6. Tiedotus ja viestintä

- ☐ Miten kaupunki viestii tapahtumista ikäihmisille suomeksi? Missä se on onnistunut, missä epäonnistunut?
- ☐ Minkälaisia haasteita tiedotukseen ja viestintään suomen kielellä liittyy?
- ☐ Miten suomenkielistä tiedotusta ja viestintää tulisi kehittää erityisesti ikäihmisille?